

Kirjallinen kysymys KK 172/2026 vp

Anette Karlsson sd

Kirjallinen kysymys pitkäaikaissairaiden kasvavasta taloudellisesta kuormasta

Eduskunnan puhemiehelle

Pitkäaikaissairaat henkilöt joutuvat vastaamaan sairautensa hoidosta aiheutuvista välttämättömistä kustannuksista tavalla, joka vaarantaa tosiasiallisen yhdenvertaisuuden terveydenhuollon palvelujen saatavuudessa. Erityisen ongelmalliseksi tilanne muodostuu silloin, kun pitkäaikaissairauden hoito edellyttää jatkuvaa lääkitystä, säännöllisiä hoitotuotteita, omahoitovalmisteita sekä toistuvia terveydenhuollon käyntejä ja matkoja.

Vuosina 2023—2026 lääkekaton, matkakaton ja asiakasmaksukattojen yhteismäärä on noussut yhteensä 466,96 eurolla. Maksukattojen korotukset kohdistuvat erityisen raskaasti henkilöihin, joilla sairauden hoito on pysyvää ja välttämätöntä. Haasteita on varsinkin erityisen kalliita, kuten biologisia lääkkeitä käyttävillä. Näiden lääkkeiden käyttäjät joutuvat tyypillisesti maksamaan lääkekorvausten vuosiomavastuun eli lääkekaton (vuonna 2026 636,12 euroa) yhdessä tai kahdessa osassa heti vuoden alussa.

Lisäksi merkittävä osa pitkäaikaissairaiden välttämättömistä kustannuksista jää kokonaan maksukattojärjestelmien ulkopuolelle. Allergia-, iho- ja astmaliiton, IBD ja muut suolistosairaudet ry:n, Psoriasisliiton ja Reumaliiton vuonna 2023 toteuttaman järjestökyselyn mukaan 21 %:lla kuluu vuodessa enemmän kuin 600 euroa lääkekattoa ei-kerryttäviin lääkkeisiin tai apteekkituotteisiin. Kyselyyn vastasi noin 5 000 pitkäaikaissairautta sairastavaa. Tällaisia menoja ovat esimerkiksi keinoiho, haavasidokset, joissakin tapauksissa perusrasvat sekä muut omahoidossa välttämättömät, mutta lääkekattoa kerryttämättömät tuotteet.

Lähes puolet kyselyyn vastanneista pitää sairautensa kustannuksia merkittävänä rasitteena. Osuus on kasvanut voimakkaasti, sillä aiemmassa, vuonna 2018 tehdyssä kyselytutkimuksessa näin koki joka kolmas. Taloutta rasittavat erityisesti sairauden hoitoon tarvittavat lääkkeet. Kyselyyn vastanneista 57 prosenttia kertoo tehneensä lääkkeiden hinnan vuoksi erilaisia kompromisseja viimeisen vuoden aikana. Moni on joutunut esimerkiksi pyytämään toista, halvempaa lääkettä tai lykkäämään tarvitsemansa lääkkeen hankkimista sen hinnan vuoksi.

Lisäksi hyvinvointialueiden välillä on merkittäviä eroja hoitotarvikejakelussa. Tämä johtaa siihen, että pitkäaikaissairaiden oikeus välttämättömiin hoitotarvikkeisiin toteutuu eri tavoin riippuen asuinpaikasta.

Kirjallinen kysymys KK 172/2026 vp

Kyse ei ole ylellisyydestä vaan välttämättömästä hoidosta. Pitkäaikaissairaiden kustannusrasituksen kasvu osoittaa, että nykyinen järjestelmä ei riittävästi huomioi sairastamisen kokonaiskustannuksia eikä maksukattojen yhteisvaikutuksia. Lääkekaton osittamisen, eli lääkeluottokokeilun lisäksi kaikki terveydenhuollon maksukatot, eli lääkekatto, asiakasmaksukatto ja matkakatto, tulisi yhdistää sellaisella tavalla, joka ei lisäisi sairastavien maksutaakkaa.

Lääkekulujen lisäksi pitkäaikaissairaiden taloutta rasittavat terveydenhuollon asiakasmaksut ja matkakulut. Vuosina 2023—2027 terveystieteiden keskuksen käyntimaksut ovat nousseet 20,90 eurosta 36,24 euroon, eli nousua on ollut 73,4 %. Sairaalan poliklinikkamaksu on noussut samalla ajanjaksolla 41,80 eurosta 78,40 euroon, eli 87,6 %. Samaan aikaan noin puoli miljoonaa sote-maksua ja varhaiskasvatusmaksua meni ulosottoon vuonna 2025.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Aikooko hallitus ryhtyä toimenpiteisiin pitkäaikaissairaiden kokonaiskustannusten alentamiseksi siten, että välttämättömän hoidon kustannusrasitus kohtuullistuu,

aikooko hallitus arvioida ja tarkistaa lääkekaton, matkakaton ja asiakasmaksukattojen yhteisvaikutusta pitkäaikaissairaiden toimeentuloon,

mihin toimenpiteisiin hallitus ryhtyy varmistaakseen yhdenvertaisen hoitotarvikejakelun kaikilla hyvinvointialueilla ja

aikooko hallitus valmistella muutoksia, joilla välttämättömiä lääkekaton ulkopuolelle jääviä hoitotuotteita sisällytetään korvausjärjestelmän piiriin?

Helsingissä 29.4.2026

Anette Karlsson sd